

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY.

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda. id equidem probamus libenter. (Az általalok a katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.)

XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhoz. 1895. márc. 6-án.

Megjelen hetenkint 3-szor: hétfőn s szombaton este és csütörtökön délelőtt. <i>Kéziratok nem adnak vissza.</i>	Előfizethetni a kiadóhivatalban és minden megyei postahivatalnál. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székesfejérvár, szt.-István-tér 1.	Felelős szerkesztő: BARABÁS ALBERT.	Előfizetési ár: Egész évre . . . 6 frt — kr. Félévre . . . 3 frt — kr. Negyedévre . . . 1 frt 50 kr. Egyes szám ára 5 kr.	A 30 helyre osztott oldal helyenkint 50 kr. Bélyegilleték káton 30 kr. Nyilttör soronkint 50 kr. Többszöri hirdetéseknel engedmény.
---	--	---	---	--

Karácsony.

A Megváltó születésének napja, a családok ünnepe.

A Krisztus, aki megfeszítettét, a világ Megváltója lett, ma még csak a jó kis Jézus, aki nekoronával fején, de ajándékkal kezében kopogtat be a békés családi tűzhelyekhez.

A Golgotha tragédiáját még homály fűdi.

A betlehemi jászol, mely fölött csodálatos fényű csillag ragyog; a napkeleti három királyok, akik a csillag által vezéreltetve mirhát és ábrát visznek az ujszülöttnek; a szűz anya, ajkán szelíd mosolylyal s karján a gyermek Jézussal, ime: minő verőfényes idyll, melyben ki sejtené meg a jövőnd szörnyű dráma kezdetét?

Ama nap emlékét alig lehetne megfelelőbben ünnepelni, mint a hogy ma teszük. A szeretet megbizottja lesz az idyllbeli Jézusnak, s ennek a nevében osztogat ajándékokot. Gyermek öröme, melyben résztvesznek az öregek is, családok öröme, mely megkétszerezi a szeretet melegét: bizonynyára ez a karácsony, ez a kis Jézus születésnapja.

A szeretet száll le a földre e napon, hogy elpihentesse, legalább a visszaemlékezés órái alatt, a rut emberi szenvedélyeket. Nincs más szívünkben, csak a Megváltó képe, s ajkunkon ez egyetlen fohász kél: vajha a magyar nemzet fiaí úgy egyesülnének a kölcsönös szeretetben, mint az egyes családok tagjai e napon; vajha az üldöztetés, szenvedés és megfeszítés, mely Jézusnak jutott osztályrésztül, ne érje hazánkban az ő egyházát; vajha a farizeusok és júdasok, kik közöztünk settenkednek, magukba szállva a bünbánat utjára térnének; vajha a keresztényi szellem vezetné és irányítaná társadalmunkat!

Ott a betlehemi jászolban van bölcsője a kereszténységnek, mely újjá teremtette a világot, fölszabadítván lelki rabságából a népeket, s megvetette alapját a magyar nemzet fenállásának is. Hol volna a világ, ha a Mindenható el nem küldi egyetlen fiát Megváltónak, s hol volnánk mi magyar nép, ha Szent István nem térít meg

Jézus egyházának kebelébe! A történelem ad bizonyosságot, hogy a keresztényi hit volt az, mely nemzetünket megóvta az elpusztulástól.

És mi, törpe utódok tagadnánk meg hitünket, egyházunkat, Megváltónkat? Mi árulnók el a Messiást, a ki megfeszítettett érettünk, hogy szolgálékkal csuszakáljunk a hitetlenek lábainál? Mi engednők romba dönteni Krisztus egyházát, hogy helyébe újból fölállítsák Mammon aranszobrá, s Isten törvényei helyett gyarló emberi törvények igazgassák népünket?

Ó Betlehem szülötte, látogasd sorra a kunyhókat és palotákat, s míg ajándékot viszel a kicsinyeknek, adj erős hitet és kitartást a nagyoknak.

Menj, menj, Betlehem szülötte, látogasd sorra a népeket és királyokat, vigy ajándékol bizodalmat azoknak, aláza tot és Istenfélelmet ezeknek. Hadd gyuljon ki újra annak a csillagnak a fénye, mely feltűnik amaz éjjelen Betlehem fölött; hadd gyuljon ki a szeretet csillaga, s hintse fényét mindenfelé, a merre emberek lakoznak.

(b. a.)

Bucsu szó.

Politikai vezéreink kitüntető bizalma reánk ruházva a néppárt hivatalos napilapjának igazgatását, illetve szerkesztését, a mai napon visszalépünk a „Fejérmegyei Napló“-nál eddig viselt állásainktól és más kezekbe adjuk át e lap vezetését. Nem hozhatjuk ezt a t. közönség tudomására a nélkül, hogy köszönetet ne mondjunk a lap olvasóinak, a kik vidéki laónál eddig nem tapasztalt lelkesedéssel tömörültek az általunk védett magasztos ügy zászlója alá. E lap olvasóinak, különösen pedig munkatársainak lelkes támogatása szinte napról-napra fokozta erőnköt és kitartásunkat a harcban és hogy e harc nem hiába volt: azt mutatja mozgalmunk folytonos terjedése és az „Alkotmány“ megindulása. Nagy részök van ebben a „Fejérmegyei Napló“ olvasóinak és munkatársainak, a kiknek ezért újra szívből fakadó köszönetet mondunk.

De Székesfejérvár szab. kir. város közönségének is tartozunk köszönettel. Minden keserőség nélkül gondolunk vissza

ma mindazon, e város közönsége előtt ismeretes támadásokra, a melyek némely körökből ellenünk intézettek, mert tapasztaltuk és tudjuk, hogy Székesfejérvár társadalmának óri si többsége pártálláskülönbsége nélkül elítélte e támadásokat. Böven kárpótol ezekért azon öntudatunk, hogy a „Fejérmegyei Napló“ eddigi pályája elválaszthatlanul össze van kapcsolva e város katolikus hitéletének új és hatalmas fellendülésével és azon országos mozgalom keletkezésével és terjedésével, a mely hivatalva van átalakítani s igazán reformálni a mai Magyarországot. Férhassan, őszintén, becsületesen küzdöttünk politikai elvekért. Mindig az elvet néztük, soha a személyt, és köszönettel tartozunk e város közönségének, hogy ebbeli törekvéseinket méltatta, támogatta és elismerte. Szent István első apostoli királyunk szellemében működöttünk, az ő szent örökéért: a keresztény Magyarországért bontották ki ez öskoronázó város falai között vezéreink a zászlót. Adja Isten, hogy a szent király szelleme szeretett hazánk második évezredében is lakozzék és nyilatkozzék meg e városban és polgárságában!

Eddigi munkatársainkat ez uton is kérjük, szíveskedjenek munkálkodásukkal ezen a „Alkotmány“-t is támogatni.

Budapest, 1895. decz. 23-án.

Müller József,

Az „Alkotmány“ cz. napilap igazgatója.

Bonitz Ferenc,

Az „Alkotmány“ cz. napilap felelős szerkesztője.

Olvasóinkhoz.

A „Fejérmegyei Napló“-nak, a midőn szellemi vezetését új szerkesztő veszi át, fölösleges megismételni programját. Ha egy lap nem magán célloknak szolgál, s nem egyes osztályok érdekeit képviseli, hanem elvekért küzd, s irányát kizárólag a közérdek és az igazság szabja meg: akkor az olvasóközönségre nézve mellékes, hogy a lap kinek a neve alatt jelenik meg. Az igazság önmagában bírja a hatalmat, hogy hasson a lelkekre.

A „Fejérmegyei Napló“ büszke öntudattal tekinthet vissza közeli multjára, mely egy idős és egybeforrott az egész országban megindult életerős, a keresztény hiten és nemzeti alapokon nyugvó mozgalommal. Abban a sivár sötétségben, mely ráborult politikai és társadalmi életünkre, világító-toronyként je-

lőli ki a nemzet által követendő utat a Néppárt programja. Még egy éve sem múlt, hogy megalakult e párt, s ime! sorakozni látjuk zászlaja alá Szent István birodalmának lakóit a Kárpátok bércei közt s az Alföld rónáin. Remény és bizodalom támadt a csüggedt szivekben. A szemek fölnyitak s tettekre kész elszántság hevíti a kebleket. Az elvetett mag megfogant, s rohamos nővése biztat a reménnyel, hogy nehéz viharok is nyomtalanul fognak elvonulni fölötte.

A „Fejérmegyei Napló“-nak volt némi része a magvetésben. Szava nem maradt pusztában elhangzó szó, mutatja az olvasóközönségnek az a tábora, mely az ország minden részéből melleje szegődött, s lelkes érdeklődésével bátorította a megkezdett irány folytatására. Közte és olvasóközönsége közt kifejlődött az együttérzésnek és kölcsönös hatásnak az a neme, a mely nélkül a sajtó megszűnik tényező lenni a közéletben, a melyre támaszkodva azonban hasznára lehet a közügyeknek s az egész társadalomnak.

A Néppárt programja lesz jövőre is lapunk programja. Irányelveinktől egy lépéssel sem térünk el. s kitarással fogunk kiizdeni, hogy azokat terjesszük és megvalósulásához segítsük. Csupán az események hírlapi feldolgozásában lesz némi változás, melyet az a körülmény tesz indokolttá, hogy a Néppárt a mai naptól kezdve központi organummal van képviselve a fővárosban.

Figyelünket ezental kimerítőben fordíthatjuk a saját vármegyénk és városunk ügyeire. A helyi események, valamint politikai irányu mozgalmak ismertetése és elbírálása fogja munkásságunk legfőbb részét igénybe venni. Mint a néppárt elveinek harcosa, önzetlen harcosa kívánunk lenni a helyi érdeknek is, ha azok hírlapiról alapelveinkkel: a közérdekekkel és igazsággal nincsenek ellentétben.

Tizenöt éves újságiról multtal veszem át a lap szerkesztését s úgy érzem magamat, mint a tengerész, ki reá száll egy hajóra, mely meg nem tépett vitorlakkal futotta meg útját viharos időben, hullámzó tengeren. A szenvedélyek vihára még most sem csillapult el, de zsrnalisztikai mitkődésben az elvi vitakozások utjáról mi sem fog letéríteni. A „Fejérmegyei Napló“, mint eddig, ugy a jövőben is, nem személyek ellen, hanem elveikért és elvek ellen fog kiizdeni, a higgadt argumentálás fegyvereivel.

A szeretet ünnepe kezdem meg működésemet, azzal a reménnyel, hogy eljön majd az idő, midőn egy szívvel hangoztathatjuk: „Dicsőség Istennek a magasban, békesség a földön a jóindulatu embereknek“.

Barabás Albert.

BELFÖLD.

— A körmeneti választás napján január 9-ikét tüzték ki. Választási elnök Nagy Jenő tiszti főügyész. A szabadelvi párt jelöltje Chernel nagybirtokos. A néppárt még nem állított hivatalosan jelöltet.

— **Bizantizmus.** Tudvalevőleg az esküdtészek nagyon szép, nagyon megnyugtató s nagyon liberális intézmény. Független polgárok itélnek saját lelkiismeretük szerint. De az esküdtészi barátait

fürésán lephette meg, a mi a Wekerle-Bartha-féle sajtópörnél történt. A 12 esküdt felállással üdvözölte az egyik felet, a ki nem a vádolt volt, hanem az ezminiszterelnök, ő felségének v. b. t. tanácsosa. Nekünk ugy tetszik, mintha a felállítás mozdulatával azok a tisztelt esküdt urak kirugták volna maguk alól a bírói méltóság és függetlenség számolyát, s pártatlan itélőképűt átváltakok kegyekethajhású spissbürgerekké. Juszticia arcsmása elképpelve tekintett le a terem faláról e bizanti jelenetre, mely mindennél pregnansabban jellemzi liberális és demokrata korunkat.

— **Uj katolikus körök.** A tihanyi felsziget tövével fekvő Aszófő községben katolikus körök alakítanak. — A kakasdi (Tolnam.) róm. kath. olvasóegylet elvászabályait a belügyminisztérium a jóváhagyási záradékkal ellátta.

— **A néppárt az alföldön.** Értesülésünk szerint a néppárt vezérkara közelebb néppárti gyűlést fog tartani Csongrádon. Mint a Cs. K. írja: Molnár János apát-plébános a néppárt középponti irodájának főnöke a mult héten Csongrádra érkezett s mintán a kellő információkat megszerelte, tovább utazott Félégyházára. Az ide.ett lap még a következőket közli: Semmi kétség sincs, hogy a néppárt termékeny talajra talál Csongrádvármegyében. Arra mégis kíváncsiak vagyunk, hogy vármegyénk urai és satelenseik bírnak-e majd avval a t. pintattal, türelemmel, és ovatossággal, melyet Kecskemétváros törvényhatósága a néppárttal szemben tanusított; mert abban a véleményben vagyunk, hogy minél türelmetlenebbek és erőszakosabbak lesznek a hatalom emberei a néppárttal szemben, annál biztosabban fogja az lábát Csongrádvármegye területén megvetni.

Egy hitvalló ravatalánál.

— Saját levelezőtől. —

Róma, decz. 20-án.

Folyó hó 14-én hunyt el Rómában egy heti betegség után Melchers bíboros, a hitvalló kölni érsek, a modern állam hatalmi tulkapásainak egyik áldozata. — 82 éves korában, száműzetésének 21-ik évében.

A haláleset nem kellett nagy feltűnést a kath. világban. Pedig a ki ismerte e rendkívüli embert, szeretni tudta őt, mint tulajdon atyját s elhunytával egy mindig buzdító példaképet, az egyház pedig hathatós támaszt vesztett. A halálhír nélkülözle megrendítő benyomását, mert a boldogult nagy lelke zajtalanul ment át az örökkévalóságba, melynek egyedül élt a földön. Ugy tetszett, hogy ily fáradozásokban és küzdelmekben gazdag pályafutás után már csak az égi korona volt hátra.

Még ravatalától sem távozott az enyhítő csalódás. Nemes, jóságos vonásiban a halál alig változtatott valamit. Csak szunnyadni látszott. A rekiifejezése imára, mennyei dolgokra emel a lelket; még halálában is hirdette a földönüli igazságokat, melyeknek szóval s példával oly hű kifejezője volt. Önkéntelenül a szentírás szép szavai jutottak az embernek eszébe; „ecce quomodo moritur justus“!

Melchers Pál érsek-bíbornok, a német kultúrharca e kimagasló alakja, hatalmas egyéniséggel mely benyomást tett azokra, kik őt ismerték. Nem tudományát, nem ékesszólását bámulták, hanem rendkívüli jellemerejét. Megvolt benne azon ritka erősség, melyet az egyház hitvallóiban csodálunk; azon lelkiület, melyet az igazságról való meggyőződés nyújt, mely egyedül Isten szent ügyét tartja szem előtt s attól semmi akadályban, nehézségben el nem tér. Innen érthető, hogy 1866-ban a még alig egy éve kinevezett kölni érsek, Melchers Pál — kedvelt egyéniség az udvarnál — egyenesen megírja a hatalmas porosz királynak, hogy az Ausztria ellen tervezett hadjárat igazságtalanság! 1870-ben a vatikáni zsinaton tartozott ugyan a történelmileg igazolt majoritáshoz, mégis nagy tiszteletet kellett a zsinat atyáiban a kölni érsek meggyőződésteljes fellépése.

Ezen egyeneslelkűsége és erőssége utóbb bajt szerzett neki és viharossá tette életét.

Megcsinálta a vaskancellár a nagy tervet: a német kath. egyházat meg kell fosztani káth. jellegétől, szolgáit pusztá állami közegekké kell átalakítani, hogy így az egész állam gépezetét Berlinből egy dróton lehessen rángatni. 1874-ben törvénybe iktatta a német parlament a hirhét májusi cikkelyeket, melyek az egyház belügyeit egész papjainak neveléséig mind kiszolgáltatták az államnak. Ezzel kitört a kultúrharca. A püspöki papnevelőket egytől egyig eltörölték, az egyház alapítványokat állami közegekre bírták. Lelkész többé be nem tehetette lábát a népisoklába; a kath. fiuleánynevelő intézeteket, vagy 288-at, beszüntettek. A lelkeseket, kik vonakodtak az új törvénynek engedelmeskedni, hivatalvesztetteknek nyilvánították s karhatalommal vonzolták el az oltártól és betegégytől. A törvények végrehajtásának ellenszegülő püspökök közül hat a börtönbe vándorolt, az első ezek között Melchers Pál kölni érsek volt. A mennyire rajta múlt, az egyházi jogát típrő törvények egy jottája sem érvényesült megvejében, s egy év nem maradt hátra az államnak az erőszaknál. Nemesak hogy lefoglalta pénzbirosg fejében a hajthatatlan püspök ingatlanát, hanem nem állotta kezét rátnemi Isten fölket szolgárára. Melchers érsek 1874 márc. 30-án a hű kölni nép szeme láttára a börtönbe vitetett, melyben 6 teljes hónapot töltött. Magas egyházi méltósága nem mentette meg a szegénytől, hogy a kölni államfőház lisztájában mint „Melchers Pál székfő“ szerepeljen. 1876-ban a kormány több más püspökkel együtt őt is megfosztották nyilvánítá méltóságától s kimondá rá a száműzetést. Ezentul a közel Hollandiában tartózkodott. Innen vezette, a mennyire lehetett, a kölni egyházmege ügyeit. Egynéhányszor titokban meg is jelent annak területén. Igazságtalan módon fosztatván meg székétől, jogáról le nem mondott, míg végre XIII. Leo ő szentsége 1885-ben Rómába hívta s bíbornokká nevezte ki.

Egészen egyéni volt az elhunyt bíbornoknak a lelkek iránti lángoló buzgósága is. Nem csoda! Életének ugyszólván legnagyobb részét mint a népek pásztorá töltte el. Eleinte jogi tanulmányokat folytatott, mert a papi pályára méltatlannak tartotta magát; majd felismerve hivatását, Münchenben a teológiára lépett s 1841-ben pappá szenteltetett. Több évig szemnáriumi kormányzó, majd egyházmegyei vikarius volt Münsterben. 1857-ben már Osnabrück-n-k püspöke s az észak-németországi missiók apostoli helynöke. 1866-tól 1875-ig hivatalosan, 1875-től 1885-ig száműzetve a kölni érseki széket töltte be. Sokat tett ezen hosszú idő alatt az apostoli buzgóságn férfin. Különb alig kezdé meg működését, már is az egész város beszélt az új püspök bámulatos tevékenységéről. Bejárta bérmautjain egyházmegyejét, a községi iskolákat, maga tartott a gyermekek számára katekizmust, minden alkalmat megragadott, a hol csak beszélhetett, hogy buzdítson a falusi szöszéken s gyülekezetekben egyaránt.

Apostoli lelkiületéből fakadtak részben nagymérvű szenvedései is. Melchers bíbornok a szenvedésnek, a keresztnek férta volt. Börtön, száműzetés — ez rá nézve a legkevésbé volt; nagyobbak voltak lelki fájdalmai 1876 óta. Vérző szívvel kellett látnia egyrészt az áldatlan kultúrharca pusztításait: mint árvalnak el a községek, melyeknek igaz papjait elűzték, mint nő fel vallás nélkül az ifjuság, mint halnak meg sokan szentségek nélkül; ömaga, szintén elszakítva egyházmegyejétől, nem tehetett eleget pásztori kötelességeinek. De mig Hollandiában volt, egyre remélt. Azonban érseki szökebe többé vissza nem térhetett. Melchers érseknek a béke érdekében áldozatul kellett esnie. A pápa rábeszélésére kimondhatlan lelki fájdalommal lemondott jogos igényéről: szeretett egyházmegyejéről s Rómába költözött. Tíz évi bíbornoksága, mely a kongregációk csendes tanácskozmányai közt telt el, folytonos áldozat volt. A tevékeny, apostoli lelki férfin egészen a ki volt véve eleméből. Még Rómában is minden alkalmat megragadott hő szenvedélyének: az ige hirdetésének oltására. Ereje már elhagyta; de még karszékből is megtartá évről-évre májusi a prédikációkat, melyeknél a szikár agg pusztá buzgalma is már kész prédikáció volt. De elvesztett egy-

házmegyéjét csak nem tudta felejtani. Még két nappal halála előtt fájdalmasan emlegette: „Holnap épen 21 éve leszen, hogy egyházmegyémből kiűztek engem!”

A halál bekövetkeztével felmerült a számított érsek illetőségi kérdése. A német császár az ügy eldöntését fontartva, decz. 17-én táviratilag megadta az engedélyt a tetem hazaszállítására. Így tehát Melchers érsek a halálban viszontláthatja székhelyét s székesegyházában pihenhet örök nyugalomra.

Egy szombatnap reggelén a ragyogó hajnalcillaggal — mely czimere volt — költözött másvilágra a derék hitvalló. Szép hajnali csillagunk, a Boldogságos Szűz, kinek tiszteletét megindító áhitattal ápolta és terjesztette, vegye lelkét oltalmába.

Melchers bibornok eszméi nem csalódtak, törekvései, melyeknek élt a földön, folytatódást nyernek az örök életben. A kath. ügy pedig, melynek ő előharcosa volt, fejlődik, virágzik azóta nemcsak Németországban, de Európaszerte.

G. P.

A gabonatőzsde reformjához.

(K. Ö.) A gabonatőzsde spekulációi és kártékony befolyása a magyar nyers-termények árképződésére állandóan aktuálisá teszik a tőzsdékérdést.

Röviden elmondjuk a mi nézetünket is. Nem félünk tőle, hogy az antiszemitizmus és a nagytőke ellen való izgatás gyanujába keveredünk, mivel a tőzsdéi visszaélések ellen nemcsak a gazdaosztály, hanem a kereskedelem és tőke is állást foglal. Egyaránt érezteti ugyanis a tőzsde bomlasztó hatását a közgazdaság minden ágával szemben.

A tőzsde büne ott kezdődik, mikor eltért természet és törvényes rendeltetésétől, mely abban állana, hogy a kereslet és kínálat viszonylatában szabályozólag hatna az áralakulásra. A gabonatőzsdének a legszorosabb összefüggésben kellene lenni az ország mezőgazdaságával és a nemzet produktív erőinek fedezésével és a produkció elhelyezésével felelni meg körülbelül eredeti feladatának.

E helyett azonban a gabonatőzsde az ország gazdasági viszonyaival nem törődve, ezek alól függetlenítette magát, önálló intézmény lett, ahol nem a kínálatnak és keresletnek megfelelő normális árképződések fejlődnek, hanem ahol az ország produkciója betétül szolgál a spekulációnak az a produkció, mely kenyerét képezi az ország millióinak, és melyet keze munkájával szentelt meg a gazda-osztály. Közönséges játékbárlang most a gabonatőzsde, mely a nemzet produktív erőinek költségére könnyen nyereszkesedik s a termelést kizsákmányolja.

Kapcsolatosan a tőzsdékérdéssel sokat beszélnek és innak a határidő-üzletekről és az árkülönbözeti spekulációról. Ez körülbelül sarkpontja a gabonatőzsde kérdésnél, melynek helyes irányba terelésétől függ az egész kérdés megoldása. Nem zárkózunk el azoknak a határidő-üzleti kötések jogossága elől, melyek effektív árukra történnek, ahol tehát az áru tényleges szállítása szenved pusztán halasztást, de a buzára és rozsrá papiroson kötött üzletek nem felelnek meg az effektív kereskedelem követelményeinek. A különbözeti játék kifogatja az áruforgalmat az effektív kereskedelem követelményeinek. jellegeből, mit ha elveszít, megmarad közönséges

szerencsejátéknak. Nem azért történnek a gabonatőzsdén kötések, hogy ezek értelmében az effektív áru tényleg szállítható, — ez nincs is szándékában az üzletnek, sőt a kötött üzletek realizálása a legkényesebb dilemma elé állítaná a tőzsde lovagjait, mi mellett azon körülmény is bizonyít, hogy a schluss-kötések a határidőig talán száz kézen is megfordulnak és akkor sem történik meg a kötés realizálása; meglegesznek a differenzia kiegyenlítésével. Ezen az uton folyik a gabonatőzsdén az a nagy hazárdjáték, mely az ország tényleges aratási eredményeire spekulál és azt a legönzöbbs módon kizsárolja. Bizonyos tehát, hogy a faktív árukereskedelmen alapuló határidő-üzletek akadályai a gabona egészség és normális áralakulásának.

Egy elmélet szerint a határidő-üzleti kötések tényleg megfelelnek a jövőben bekövetkezendő áralakulásoknak. Ezen elmélet szerint tehát megállja helyét azon spekuláció, mely a jövő chanczeit mérlegelve, készíti elő az egészséges árképződést. Egy szavunk sem lenne ezen tétel ellen, ha a tőzsdéi forgalom megfelelné az effektív forgalomnak és ha a spekuláció a jövő mérlegelésében az effektív áru mennyisége és minősége számbavevésével készítené elő az árképződést. De a spekuláció nem az effektív termeléshez arányítja kombinációit; anyai jogosulatlan befolyás alatt áll, s annyira szaturálva van kinövésekkel, hogy csak a nagy tájékozatlanság mondhatja azt, hogy a határidő-üzleti kötések befolyással vannak az effektív áru napijegyzésére. Epen ennek ellenkezője áll: a határidő-üzletek szabályozzák, sőt akadályozzák a normális árképződést és oly egészségtelen állapotot teremtenek, mely a spekulációnak használ, de a gazdát koldusbotra juttatja. Csak arra a visszás jelenségre utalunk, mely az ősszel a budapesti gabonatőzsdén volt észlelhető, hogy a tavaszra szóló határidő-üzleti kötések alacsonyabb árra szóltak mint az effektív áru napi jegyzetei.

E visszaélések következtében a gabonatőzsde megérett a reformra. Németországban — tekintettel arra, hogy a mezőgazdák érdekeikben sértetnek a tőzsde árszabályozó befolyása által — a trónbeszéd foglalkozott a tőzsde megrendszabályozásával. Ausztriában a földadó leszállítása következtében beálló hiányt a börzeadóval gondolják fedezhetőnek. Nálunk a tőzsde még mindig az a bálvány a kormánykörökben, melyhez csak megoldott sarukkal szabad közeledni. Azért csak örömmel üdvözljük az O. M. G. E. közgazdasági szakosztályának akcióját a gabonatőzsde reformja érdekében. A határozatba ment rezolúciónak a földmivelési és kereskedelmi miniszterekhez történő felterjesztése eredményét illetőleg, ha figyelembe vesszük a szabadelvű rendszer által ápolt merkantil gazdasági rendszert, kétségben nem lehetünk. De a gazdaosztály érdekeit szíven viselő O. M. G. E. lépését azon mozgalom öntudatos megnyilatkozásának vesszük, melynek célja a gabonatőzsde visszaéléseinek gátat emelni.

Részletekbe ezuttal nem bocsájtkozunk. De feltétlenül elfogadjuk Károlyi Sándor gróf az irányban történt felszólalását, mely

a differenziális játék kiküszöbölésére egyetlen célra vezető eszköznek tartja a börzei bíráskodási megvonását a felek közt azokban az esetekben, mikor az áru effektíve nem szállítható. A havi likvidáció nézetünk szerint csak akkor korlátozná a különbözeti játék kinövéseit, ha a külföld hasonírányú intézkedéseket fogauatosítana. A tőzsdetanácstól pedig annál kevésbé remélhetjük a baj gyökeres orvoslását, mivel a tőzsdetanács különböző alapításokkal és a papirok lauszírozásával saját hatáskörében jön segítségére a spekulációnak. A tőzsdeadó behozatalának pedig mindaddig eredménye nem lesz, míg a tőzsde reorganizálva és reformálva nincs. Bármily alakban is nyerjen azonban a börzekérdés megoldást, a földbirtok érdekében valóban tartjuk a spekulációnak korlátozását, mely rengeteg pénzösszeget emészt fel és ezáltal megrádjja a gazdaosztály hitelét. A termelés normális menetet biztosító kapitális és a nagy és könnyű nyereség reményében a tőzsdére vándorol, hol folytatja a termelés és fogyasztás ellen irányuló romboló munkáját.

A tőzsdékérdés megoldása erős nemzeti érzést és akaratot kíván. Ezt pedig ne keressük a magyar kormány körében. Mert a mozgó tőke épen azokban a körökben a leghatalmasabb melyek a bel- és külföldi politikát csinálják.

Valami a színészekről.

A társadalmi életben komédiázó színészek a legkényebbnek megélnék, míg a legkeserveesebb kenyér a szinpad deszkáit taposó színészek jutott. Amíg ifju hevében és lelkiületében mindig az égben szárnyal, nektártól részegül, ambróziával lakik jól, addig mily szép ez az élet, ha göröngyös is; de meddig tartbat ez?

Az ifju képzelet álmai szétfoszlanak s ott áll a lejtőn, hol megállani nem szabad, hol pihenő nincs; hol mindig, s mindig magasabbra kell törni, fáradván untalan s néha hasztalan is!

Képzelnék csak el, milyen a sorsa egy vidéki színésznek, ki majdnem minden este fellép; ma vigjáték, holnap tragédia, bohózat, színmű — esetleg operett is — ahogy ép ráosztják a szerepet. Néha alig van egy nap ideje, hogy szerepét betanulja; hogy áttanulmányozhassa, arról szó sem lehet.

Kap azután olyan szerepet, mely nem az ő szerepkörébe vág, mely háládatlan s melyet csak rendkívüli figyelem és szorgalom mellett adhat elő egy, hogy az a finnyás közönségnél a tetszés legesekélyebb jelére is találjon; sőt talán minden igyekezete mellett is csak néhány finomabb izlésű ember s szakértőbb hallgatója tudja nemes törekvéseit méltányolni.

Hát lehet-e kedve egy ilyen szerepre gondot és időt fordítani!? Nem veszi-e inkább elő egy nagyobb forceszerepét, hogy azt még jobban és alaposabban tanulja meg?!

S azután? Elmorzsolja a szerepet sugó után a maga nem tünik fel tán, de az összehatás gyengül s aki ilyenkor látja, az persze nem a leghizelgőbb véleményt táplálja felőle.

Vagy tegyük fel, kap más jó hálás szerepet a színész s nincsen közönsége! Hát érdemes az egészségét rontani s remekelni azért, hogy az a néhány tenyér ott összeütődjék, s hogy másnap a sajtó le ne rántsá? Hát lehet-e kedve ilyen közönynyel szemben igazán játszani;

nem szentlélek-segítséggel dolgozza-e le ilyenkor szerepét?!

Ne hivatkozzunk az ihletre, melyet elvárunk a színésznél minden este; ne legyünk olyan poetikusak, mert bizony rövid pár esztendő tükéletesen elegendő arra, hogy minden illuzió párává oszlojék, s hogy a színész közönséges kenyérkeresetkép tekintse a színészi pályát, kivéve egynéhány tellobbanását a mindenesetre ambiciozusabb kedélynek amikor képes volna a pusztá négy falnak is jobban játszani mint ezer hallgatónak. Hanem estéről-estére azt kívánni a színésztől, hogy mindig ihletteljesen játszáék, az nagyon is naiv és ábrándos felfogás volna.

Mert műza asszony szeret kalandozni, s csak nem kívánhatjuk tőle, hogy nap-nap mellett otthon gubasszon, és hogy minden áldott nap lecsókolja a színész homlokáról a festéket?

Ezeket a vidéki színészetnél kivétel nélkül előforduló mizeriákat is tekintetbe kell vennünk, ha szigoruan és igazságosan akarunk bírálni, s ne is ütközzünk meg azon, ha pl. Bernadó Montilla egy kevésbé ingadozó és gyengébb előadásban kerül színe Fejérváron. Megfelelő és kitűnő előadása nézetem szerint, csak a budapesti nemzeti színháznál lehetséges.

De van az éremnek másik oldala is s amit ez mutat, azt nem szabad figyelmen kívül hagyni. Tükéletesen áll, hogy vidéken nem szabad kívánni nemzeti színházi művészetét, de viszont az is igaz, hogy egy vidéki színtársulat ne próbálkozzék az eréjen túl menni, mert nincs abban köszönet. De mindezeknél nagyobb baj az, hogy a legjobban szervezett vidéki társulatoknál is vannak oly lényeges szerepköri hiányok, melyek feltétlenül zavarólag hatnak az összjáték kerekdedségére.

Dacára annak, hogy fentebb csak általánosságban beszélünk, kénytelenek vagyunk annak beismerésére, hogy a mi társulatunknál is vannak hiányok, a melyek a általánosságban nem is olyan nagyon szembeötlők, de mégis egyes előadásoknál mit pl. a drámáknál nagyon is feltűnők. De ez a hiba mint fentebb is mondtam, olyannyira elenyésző, hogy ezért a kis hiányosságért nem szabad egy olyan tesztet, mely egyébként kitűnően van szervezve, a kritika legvastagabb mértékét alkalmazni.

De másokét is enni ezek az oka, hogy ezekben a gyengeségekben leledzik a társulat? Az igazgató nem!

Hanem igenis a színpártoló egyesület, a mely egyesületnek a direktorral szemben kikötött jogai vannak a meg nem felelő tagokat egy hónapon belül cassálni.

S hogy ezt miért nem tette? Hogy miért nem élt jogaival, azt talán még ők maguk sem tudnák megmondani, nem hogy mi.

Talán nem értek rá?

Föltételezzük Dobó Sándor buzgalmától, melylyel a közönség igényeinek megfelelően mindenkor igyekezett, hogy a drámai előadások feltűnőbb személyi fogyatkozásain mög a saison alatt megkísérlji segíteni. De viszont elvárjuk a színpártoló egyesülettől, s a várostól, hogy ők is eszközöljenek némi korrekturát a — szubvención. Az az ezer forint, a melyet nagylelkien megszavaztak, tekintélyes összeg lehet egy vándoruton levő községülégynek, de végtelenül kevés egy olyan igazgatónak, ki havonként több mint 3500 frtot fizet tagjainak, s azonkívül nagy

napi kiadások terhe alatt görnyed. Tessék azt az 1000 frtot az első számmal kikorrigálni, vagy a színházi bér elengedésével, vagy a minden este üresen tátongó, esetleg albrétbe kiadott örökös páholyok megváltásával könnyíteni a direktoron. Ha a szubvenció így vagy amúgy emelkedik, semmi kétség, hogy Dobó megfelelő művészi ellenértéket fog nyújtani a közönségnek, annál is inkább, mert megkapván a sopronszékesfejérvári színházakat a jövő esztendőre, továbbra is direktorunk marad.

És ha segítve lesz az említett hiányokon, hiszszük, hogy a közönség, mely annyiszor megemberelte magát, ez esetben gyakrabban juttatja a színtársulatot a színész-szemnek legkellemebb látványhoz: a telt házhoz.

Ha jól emlékszem, Aurelien Scholl, a szellemes párisi újságíró mondotta egykor, megfordulván egy vidéki városban, a hol a kitűnő társulat üres ház előtt jászott, hogy „itt vagy ostobák az emberek és semmi iránt nem érdeklődnek, vagy el vannak este foglalva, mert mind házasságtörők“.

A város renoméja érdekében szivesen konstatáljuk, hogy ez a párisi újságíró még nem volt Fejérváron . . .

S a mit elmondottunk, azt — sine ira et studio — kötelelességszerűleg mondtuk.

Szécsi Sz. Imre.

A függetlenségi párt a revizió mellett.

A helybeli függetlenségi párt elnökének és jegyzőjének aláírásával egy nyilatkozat jelent meg, melyet már a pártterkezetet alkalmával ismertettünk. Tekintettel arra, hogy a nyilatkozatban foglalt határozat teljes elentétben áll a Kossuth-Justh-pártnak az egyházpolitikai kérdésre vonatkozó álláspontjával, szükségesnek látjuk ezt szószerint adni a következőkben:

1-ször: Valamint eddig, úgy jövőre is rendületlenül ragaszkodók Magyarország függetlenségének alkotmányos uton való kiküzdéséhez, ezt tekintni egyedüli és legfőbb célnak, mely celt semmiféle mellékérdésnek alárendelni nem szabad;

2-szor: a 67-es közönséges alapon álló pártokkal — u. m. a szabadok, pártokivüli, nemzeti és néppárttal szemben határozott állást foglal el és azokkal semmiféle szövetséget nem köt; végre

3-szor: tekintettel Székesfejérvár helyi viszonyaira — a különben függetlenségi érzelmű szavazó polgárok nagy többségének óhajára — egyházpolitika ellenes függetlenségi képviselőjelölt melle sorakozók.“

Örömmel üdvözöljük az ős királyi város hithü függetlenségi polgárait, hogy nyíltan szembeszálljanak a hatalom mostani birtokosaival, kik mindent az állami mindenhatóság polyp karjaiba ölelvén, a legfőbb szabadságot: a lelkiismereti szabadságot is leigázták. Örülünk, hogy Fejérvár függetlenségi polgárai szakítanak saját pártjuk ama részével, mely zsoldosul szegődött a szabadságfosztáshoz s képzelt szabadság révén megteremteni segített a legnagyobb szolgátságot.

Kivétel a mi városunk függetlenségi polgárai, mert átérzik, hogy csakis vallásos alapon tartható fenn hazánk, a keresztény Magyarország. Ez a polgárság volt részben intézője a fejérvári nagygyűlésnek s most csak következetes maradt magához, midőn követeli az egyházpolitikai törvényeknek a k o t m á n y o s u t o n való eltörlesztését. Nem „nelyi viszonyok“ miatt száll síkra a revizió mellett, (mint a nyilatkozat kibocsátói mondják) hanem meggyőződésből, melyet fentartás nélkül mindenütt nyíltan vallana.

Igaz, hogy a nyilatkozat 1-ső pontja mellékérdésnek szállítja le az egyházpolitikát.

De az oly tévedés, melyre a függetlenségi önmaguk rá fognak jönni. A mi felfogásunk szerint ez a sarkalatos kérdés. Hiába az állami és polgári függetlenség, ha a mindent leromboló liberalizmus a lelkek függetlenségét veri bilincsekbe.

Hála a gondviselésnek, a népek lelki életének tengerébe piszkot dobni lehet, de megmérgezni soha. A hívők lelkiismerete felháborog, s elsodorja mindazokat, kik megrontói és békóba verői a szabadságnak.

Nem mellék érdekéért küzdünk, hanem fő, sarkalatos elvrt: a lelkiismeret szabadságáért, a vallásos alapon álló társadalomért, a keresztény Magyarorszáért.

Hogy e küzdelmünkben a függetlenségi párt — közjogi álláspontjának fenntartása mellett — velünk tart: örömmel tölti el lelkünket. Mi nem vonunk khinai falat semmi oly törekvés ellen, mely főcélunkkal egyezve, a haza javára és üdvére irányul, b á r h o n n é t i n d u l j o n i s k i.

Vajha városunk függetlenségi hithü polgárainak példáját mihamarabb követnék a többi függetlenségi választók is az országban!

Városi és vidéki hírek.

— **Lapunk legközelebbi száma**, az ünnepek miatt, pénteken este fog megjelenni, melyet követni fog a rendes szombati szám.

— **Karácsonyi istentisztelet.** Karácson napján 9 óraker a székesegyházban az ünnepélyes szent-misést Steiner püspök fogja végezni, s az evangelium után szent beszédet mond. Mise végén pedig mindazoknak, a kik ezen a napon meggyónnak és megáldoznak, teljes bucsut enged. Másnap Szt. István vértanu emlékére az ünnepélyes sz. misét P e l l e t Ödön apátkanonok végzi.

— **Fejérvári Hírlap** czímmel Szécsi-Számmer Imre társadalmi és szépirodalmi lapot szándékozott megindítani, miután híre járt, hogy az egyik székesfejérvári újság megszűnik. Tekintettel arra, hogy e hir nem valósult meg, Szécsi Számmer Imre a tervezett lapot — nem adja ki, hanem jeles tollával munkatársaink közé sorakozik.

— **Visszatérések.** Mint ettyeki levezetők írja, megható ünnepségnek voltak tanui Szt. Tamás apostol napján az ettyeki rom. kath. hívők. Az isteni kegyelemtől vezérelve és Magdics István ettyeki esperes-plebános által előleges oktatást nyerve a római katolika egyház kebelébe tért vissza kálván hitéről D a r a b o s Lajos bóth-pusztai lakos. Az ünnepélyes hitvallást számos hívő jelenlétében tette le Magdics István esperes-plebános kezébe ki lelkes és szívhezszóló beszédet intézett a megtérthez a hitvallás letétele előtt és után is. A megtértek hívére is bejelentette visszatérési szándékát, s valószínűleg még többen is fogják követni — P á l f á n, (Tolnamegyében) H o r v á t h József és F á b i á n Susanna reform. házastársak ünnepiesen áttértek a kath. egyház kebelébe. A hitvallást f. hó. 16-án Forster Ernő pápai kamarás, plebános kezeibe tették le az oltár számolójánál. Hat és fél éves kis fiuk is a megtért szülők vallását követi.

— **Lucskos karácson.** Vasnap hajnali 3 óraker a nap elrt az égen legmélyebb pontjára. s ezzel megkezdődött a tulajdonképeni tél. Most már hosszabbak lesznek a nappalok és rövidebbek az éjszakák. Az igazi téltől azonban még nem jutott ki részünk, s a szent ünnepek alatt, melyek poézisához a puha hólepel úgy hozzátartozik, mint a fehér ruha a menyasszonyokhoz, alighanem csatakos utakat kell gázolnunk. Tegnap és ma sürin hullottak a hópelyhek, de a langyos időben csak a házak tetőit tudták bevonni fehér takaróval; az utozákon kellemetlen, náthaterjesztő loos-pocs áztatja a kövezetet. E szürke, barátságtalan időben kö-

Templomban.

Templomba csalt az orgonánát
Méltóságos, ünnepi hangja,
S beléptem tiszta áhitattal,
Gyarlóságot, bünt ott künn hagyva.

Megálltam, némán, mozdulatlan,
Bűnös kezem mellemre téve,
De figyelmezni elfelejték
A jámbor pap bölcs beszédére.

Tekintetem ott vándorolt a
Szentelt falak sétét zugában,
S lellem szédült a borzalmaktól,
Miket ottan lefestve láttam.

Itt egy martyr, ki százszor hal meg,
Míg a bakó izekre vágja;
A másik vérpatakban iszik,
A harmadikra vár a máglya.

S ott legfölül a legnagyobbik,
A legdicsebb, a legszentebb,
Gonosztevőtől körülveve,
Keresztfára feszítve szenved.

S a martyrok szétlépett teste,
Szent-arca az Üdvözítőnek,
S a vérpatak — bármire menjek —
Mindenütt s mindig velem jönnek.

S midőn lellem szakgatja kétség,
S szívem vérét testvérek ontja,
S az emberek álnok kezében
Hazug lesz az igazság fontja;

Midőn még a hit is csalárd lesz,
Mely mint szent álom lakott bennem,
S üldözve is igaz vagyok, míg
Fény, pompa biztat gaszak lennem;

Midőn az elvek szent harcában
Tört fegyverrel bukom a porba,
S előttem a kereszt sötéllik,
S bajtársaim mind-mind letiporva;

Midőn száz hang kiáltja hozzám,
Hogy a ki még tovább küzd, dőre;
Martyrok véres arca néz rám
És azt suttojják: csak előre!

Homo.

A Bockharai palota nevezetessége.

Irta gróf Zichy Jenő.

(A „Fejérmegyei Napló“ eredeti közleménye.)

Nagy ur egyaránt mint fejedelem és mint magán ember is a bockharai emir! Ez az emiratus majd az egyedüli az egész közép Ázsiában, mely önállóságát épségben tudta még föntartani a százsorta oly nagy és hatalmas muszka állam mellett, mely elnyelte már rég a Kokandi, Herát-i és Thira-i emirek fejedelemségeit.

Az Afghani emir is csak már geográfiai helyzetének köszönheti, hogy még ugy félig-meddig önállóan létezik; valóságos tojás-tánc az, mit ő emirsége politikailag szorult helyzetében a két nagy politikai vetélytárs és nagy

hatalom között végbe visz! Egy sem akarja oda engedni a másiknak — osztozkodni rajta pedig sem nem tudnak, sem nem akarnak. Előbb utóbb is össze vesznek ezen „Eris“ almája fölött!

De a mi barátunk, a bockharai emir, az még eddig külön vámbatárjával, külön önálló kormányával, külön hadseregével még önálló, ugynevezett szuverén fejedelem és állam! melynek területe felível nagyobb az olasz királyságánál; urának és jelenlegi fejedelmének magán privát vagyona egyike a legnagyobb magán-vagyonoknak az egész keleten; mert hiszen arany rudakban és gyémántokban közel 500 millió rubelre becsülték ezt; igaz, hogy ebből még garasnyi jövedelme sincsen, mert a Korán megtiltja, hogy a töke után bármily csekély kamatot is vegyen. De vannak azután ő emirégének roppant kiterjedési birtokai, gyapot ültetvényei, rizsföldjei és vámbjövendelmei! Tehát megélhet! Nincs is a mostaninak máj-bajánál egyéb baja; de az elődje nagy stréber lehetett, mert ha bármiről vett is hirt, hogy egy új találmányt csináltak valahol a világon, azt önkéie azonnal meg kellett szereznie, és ez lett alapja azon nagy lim-lomtárnak, a mit a Bockhara városa főterén kiemelkedő palotában összehalmozva látunk. Nem válogatott a fenséges ur az eszközökben, ha egyszer ki volt mondva, hogy meg kell lennie! akkor aztán csakugyan meg is kellett lenni!

Husz évvel ezelőtt, mikor még életveszélyes volt európai embernek ő emirsége határát átlépni, mégis találkoztak bátor vigécek a távoli nyugatról, kik megreszkírozták a szerencsét — vesztetni valójuk legtöbbszörre ugy sem volt. És így történt, hogy egyszer egy pár ilyen csaszalai atyafit fogtak volt el; már kettőt le is fejeztettek, de a harmadik oly boldog dolgokat ígért és oly szépen rimázkodott, hogy az emir elé vezették.

— Ne fejeztessél le fejedelem — könyörgött neki — csinálók én néked palotád elejére egy oly idömérőt, a minőt semmi fejedelem egész Ázsiában nem bír!

— Es mennyi időt kérsz te arra, kérdezette tolmácsa által a nyomorultat az emir.

— Egy esztendő!

— Am legyen, — mondja az emir — de ügyelj szavaimra. Ma egyszerűen lefejeztetnélek, de ha egy esztendei várakozásom után az idömérő el nem készült — és engem ki nem elégitett, remítő halállal fogsz kípasztulni; lásd ott palotám előtt azt a nagy magas vörös hangya dombot; annak kellő közepén mézzel bekenve huzatlak karóra! Most választhatasz.

A szegény ördög szívesen és örömet választott; Schwarzvaldi órás mesterember volt! Azonnal hozzá is látott a munkájához, melyben minden lehető módon segítették az emir emberei. És ime midőn 12-szer megújult a hold, készen volt a főbejárat felett az óra, a mely itította a negyedekeket és az órát és melynek közepén reggel, délben és este, kiugrott egy kakas és az összes bockharai közönség nagy örömeire elkukorékolta magát! Gazdagon megajándékozva hagyta el a schwarzvaldi fogságát — és letelepedett a bazárok egyik főutcájában!

Csakhogy a szegény cseh tulságosan szerette a szesz italokat, az pedig az ottani klímával össze nem fért s alig egy pár óra a szegény órát megütötte a szél és meghalt.

Ezzel ugyan még nem nagyon törődött

volna senki sem Bockharában; csak akkor vették észre, hogy baj van, a midőn rövid hetekre halála után a famózus óra is megállt! Az óra nem ütött, a kakas nem kukorikolt. Vége volt a bockharai nép örömeinek és az emir jó kedvének.

Parancsot érte, mindenfélét próbáltak, de bezzeg az óra csak állt!

Egyszerre új remény éledt föl a kedélyekben. Megint fogtak egy európaít: szegény német vándorlegény volt. Halála: fejvesztésre ítélték. Itéletét a emir jelenlétében mondták el nékie. Szegény kegyelemért könyörgött, hiszen nem vétett senkinek sem!

— Jól van — rivalt reá az emir, — kaphatsz kegyelmet, de az órát ott fűn a főbejárat fölött csináld meg!

— Édes Istenem, hiszen én ehhez nem értek, én szabólegény vagyok.

— Mindegy az — vagy lefejeztetlek azonnal — vagy határozzál időt, a mely alatt az órát rendbe hozod!

A szegény ördög ugy gondolván, hogy qui habet tempus habet vitam: tizennégy órát kért! hosszú idő, ki tudja addig mi történik!

A hangyadombon való nyársba huzás kilátásával a 14 havi idő megadatott a szegénynek! De bezzeg hiába olajozta, hiába rászpolyozgatta a járművet, az bizony csak nem indult meg, csoda sem történt, és a szegény szabólegény a legirtózatóbb kínok között pusztult el a hangya-domb kellő közepén, nyársba huzva, mézzel bekenve!

Az óra most is áll és e történettel együtt a palota egyik legfőbb nevezetessége marad tülán mindörökre.

Karácsony este a hajón.

Most, hogy tiz év választ el attól az időtől, még sokkal szomorubbak tűnik fel előttem egy olasz hajó fedélzetén töltött karácsony-estém.

Az a decemberi est, a melyen hajónk Genuából Barcelonába érkezett, egyike volt a legkomorabb estéknek. A kikötőből csónakok jöttek elénk telve szegény nyomorult emberekkel, akik hajóra szálltak, hogy Dél-Amerikában tegyék próbára a szerencsét, mely hazájukban nem kedvezett nekik. Jobbára parasztek és mesteremberek voltak. A kötélhágason telkuszak a fedélzetre, s a rengeteg hajó csak ugy nyelte magába ezeket a koldusokat: naputította arcu. görnyedt, fiatal férfiakat, a sok munkától eldurvult s elrutult asszonyokat, siró, beteg gyermekeket. A tisztességeesebb ruházatukat a fedélzetre vették fel a kémény mellé, de nagyobb részüket a hajó orránál telepítették le, ott a hol a birkahust s az élő barmokat szállítják. Csak ugy nyüzsögtek azon a kis helyen, s bár alig volt már egy talpalatnyi hely, a kötélletrán még mindig kapaszkodtak fölfelé a kivándorlók. A kapitány oda is kiáltott:

„Csak gyorsan! gyorsan!“

Alkonytájban végre valamennyi atas föl szállt a hajóra. Ép akkor jött a dagály. Neki rontott a horgonyláncnak, hogy az egész „Regina Margherita“ megrendült belé. Mire pedig egészen besötétedett, felszedték a horgonyt.

Nem jól éreztem magam a kajútban s felmentem a hajó orrára. Ott voltak a spanyol kivándorlók az olaszokkal együtt, kik velem együtt Genuában szálltak hajóra. Már messzi-

ről muzsikaszó hangzott; valami förtelmes hangszerezen szipoltak vad nótákat s egy puffadt kecsketömlőt fújtattak nagy kinosan. Gitárszót nem hallottam, bár láttam, hogy olyan hegedűformákat hoztak magukkal az olaszok. A spanyolok a hajó orrának legvégében telepedtek meg; a hány kötélteőke volt, mind belelétek; az asszonyok a padozatra heverték le.

Egy durva pokróczba burkolt arragon a földön ült kinyújtott lábbal, előre hajolva, fejét a mellére csüggesztve: föl se pillantott, hogy bucsutökintetet vessen hazájára, melyet tán örökre odahagy.

A csillogó, gyönyörűen kivilágított Barcellóna lassan-lassan tovafutott, a tenger végtelenségében elmerülni látszott. A kivándorlók egykedvűen, közönynyel pillantottak vissza, de a tengert, azt aggódo szemekkel vizsgálták. Hiszen az első áradat a hajó orrára, ő reájuk csap; ha a hullám habot turva, dübötől fehéren felágaskodik, először rajtuk tölti ki boszuját, rajtuk seper végig. Kiváltkép az olaszok aggódtak, bár ők a fedélzet alá menekülhettek, mert a só és szesekamrákat rájuk bízták. De azért a nóta és a dundaszó csak nem hallgatott el, fújtak, fújtak keservesen.

Nem sokára az utolsó fény is eltűnt a partról; a sötétség elborította a tájat. A fedélzet is homályba volt burkolva, csak néha-néha pattant ki egy hatalmas szikra a kéményből, de mindjárt kialudt. Még egy ideig a töltött pipák tüze felcsillant, de csakhamar zsebre vágta pipáikat s a hajóorron is beállott a sötétség, a csend, a nyugalom. Csak a kémény pöfékelt egyre jobban és ontotta magából a kormos füstöt.

A hajó másik oldalán a timon alatt az ebédőben ugyancsak hangosan járt. Négy vagy öt kataláni kereskedő csapta ezt a zsvajt, hogy csak úgy rengett belé a terem a többi utasok bosszankodására. De később ők is elcsendesedtek, s keserű chartreusait hárpintgetve, bóbiskolni kezdtek. Két francia kisasszony édeskés keringőt billegtetett ki a zongorán, majd ábrándos románcra tértek át a pincérek és szolgálók egyre jöttek mentek, de midőn látták, hogy az egész társaság elpihent, csak néha-néha nyitottak be megnézni, hogy nincs-e valakinek valamire szüksége?

En felballagtam a kapitány hidjára s onnan néztem hosszan ezt az óriás szörnyeteket, a Rogina Margheriát, melynek oldalai ropogtak a hullámverésben. A látvány egészen elkomorított: mintha az a sötétség a lelkemre nehezédnek, mintha az a hullám a szívemben háborogna, mintha az a sok nyomor, melyet ez a hajó magába zár, engem ért volna. Lefutottam a hajó hidjáról, három négy lépcsőt is átugorva besiettem a kajitömbé, hol fíradtan dőltem le az ágyra; szomorúság fogott el, bár semmire se gondoltam.

A hajócsavar félelmetesen mormogott, bngott, majd pedig ijesztő bömbölés váltotta fel az egyhangú bugást, ha a kormánylapátot meglóditotta egy-egy hullám. A vitorlakötelek pedig fülsiketítően recsegték, a vitorlakötelek egyre suhogták, a mint a szél is beléjük kapaszkodott.

Soká feküdtem ébren. A dagály is elmúlt, az ár is lecsillapult, a szél elvonult. Nem recsegett már a vitorlakötél, csak a hajócsavar mormogott szüntelenül, egyhanguan s a kerekék zurbolták a vizet.

Másnap szitáló, de bőséges eső volt. A fedélzetet egészen elborította a lucok; azok a szegény népek is leszorították róla, ott gub-

baszkodtak mind a főtő levegőjü szenes és só kamrákban. A kajitő ajtajának ablakán nézgettem kifelé. Fenn a hajó hidján, esőben ázva, egy férfi állott mozdulatlanul. Kezét a hid karfáján nyugtató. Ennek az embernek a hatalmában volt a nagy hajónak; s ennek a sok boldog, boldogtalan embernek a sorsa. Megirigyeltem ezt a nagy hatalmat, s vágyó szemekkel néztem arra a mógorvaképi rendíthetetlen emberre.

Majd lementem a szalonba. A katalán kereskedők élénk, zajos beszédbe elegyedtek a két francia hölgygyel, de iszonyúan túrték a franciát. Két öreg ur sakkozott; tábben nem is voltak a szalonban.

Később az egyik hölgy a zongorához ült, s egy szöke firtű kereskedő a dalát kísérte. Egész este dicsekedett ez az ur a hangjával, pedig még diletánsnak is botrányos volt ez a baritonnak elkeresztelt reoségés.

Szolgák jöttek és a terítéshez láttak. A szokottnál fényesebben terítettek, hisz karácsony este volt. A kapitány vendégléte meg ez este az egész uri társaságot.

En nem vettem részt a lakomában, hanem felmentem a fedélzetre, a hajó orrához, hogy lássam, mint töltik el ezt a szent ünnepet azok az istenadta spanyolok.

A timontól a hajóorrig vagy huszszor megbóltottam a kötelekben. Az eső már szümben volt. A tenger is nyugodtan pihent, mint ha a szél álomba ringatta volna. A hold tisztán ragyogott és bus fénynyel árasztotta el a hajót és a habokat. A fedél alól felhatolt a kivándorlók zaja; a nagy só-kamrában együtt lakomáztak taliánok és spanyolok, nagy kinnal érthetvén meg egymás beszédét.

En is lementem. Sokan közülök búsan ültek az asztal körül; s úgy látszik még se volt nekik olyan közönyös az örök bucsu a hazától, mint hittém. A nagyobb rész azonban egykedvűen falatozott, vagy szüresölte a tányérról a levest. Kiváltkép az asszonyok csiggedtek el s néztek félénk tekintettel férjükre. Egy asszony a sarokban gubbaszott s kicsi, repedt, füstös fazékból etetett egy sovány, telete képi gyereket.

Három fiatal jókedvű leány is volt a komor társaságban. Amerikának tartottak; hogy minek? Azt talán ők maguk sem tudták. Csak mentek a többiekkel. A férfiak mereven tekintettek maguk elé s csak nagy ritkán váltottak szót egymással. Az olaszok még beszédesebbek voltak.

Az aszfalfőnél egy házaspár ült. Az asszony még üde, el nem hervadt, a férfi is ifjú, erős. Mellettük egy hét éves leányka játszott, a feje csikos kendőbe volt kötve, mint a spanyol nőknél általában. Az apa gépész volt s Amerikába vándorolt a spanyol hazából, melyet tönkretett a politika és a katonaság. Ez volt az egyetlen csoport az asztal körül, melyet jól esett nézni. A kis leánykát magamhoz csalogattam, lehajoltam hozzá és egy ezüst pénzt csuszattam kis tenyerébe. Hamar elszaladt mellőlem az apjához s kipirulva mesélte el, hogy mit adott a bácsi. Az apa sugott neki valamit a fülebe s egy pillanat alatt ott temett a szép gyermek mellett, megcsókolta a kezemet s anyanyelvén rebegett valamit, bizonyosan köszönetet.

Éppen távozni készültem, mikor a taliánok unszolására egy arragon a sarokból előhozott egy kopott, piszkos gitárt, s megpendítvén a hurokat, szomorú dalba kezdett, melynek ez volt a refrainje:

„Isten tudja, visszatérünk-e?”

Egy durvá hang szólott közbe:

„Visszatérni? Ugyan minek?”

E három szóban benne volt egy egész nemzet nyomorúsága.

Sietve elhagytam e szomorú helyet. Újra a szalonba mentem, s az asztalnál elbeszéltem a mit láttam és hallottam. Még a kereskedőket is meghatották szavaim. Egyikük azt ajánlotta, hogy vendéglük meg a szegényeket. Rendezett is hamarjában kalapgyűjtést, össze is adtnak annyit, hogy az egész kivándorló csapatot jól tartottuk az este borral.

Már oszolni kezdett a szalonból a társaság, midőn koppanást hallottunk a lépcsőről. Megnyílt az ajtó s a gépész kisleánya jelent meg a küszöbön, s dadogva mondotta el a kis batanult mondókát:

„Nagyságos Urak! A sok bácsik és nénik, meg az apa és a mamuska köszöntetik szépen a jószágukat. A jó istenke fizesse meg!”

S szégyenkezve fordult meg a kis leány.

En hozzáíettem és karjaimba emelve megcsókoltam. Most már a gépész is bejött a gyermekéért s ő is megköszönte alázatosan a bufelejtőt, a melylyel elláttuk őket. Aztán nyugodalmal jó éjszakát kívánva, eltávozott karján a kis leánynyal.

Utána néztem, hogy csetlik-botlik a hajón végig. Néztem, néztem, míg a sötétség s az újra megeredt eső el nem takarta szemem elől.

Aztán még soká néztem ki a szomorú éjszakába, melynél szomorubb csak azoknak a szegény embereknek a sorsa lehetett.

Néztem néztem, ki az ablakon, s könnyű gyült a szemembe.

(b. a.)

Szerkesztői üzenetek.

— **Többeknek.** Az a hír, hogy a „Fejermegyei Napló” az „Alkotmány” megindulása miatt megszűnik, tendenciózus váltatlanság, melyet ellenségünk terjesztettek. T. előfizetőinknek és olvasóinknak újlag figyelmébe ajánljuk a lapunk élén megjelent bucsú és be-köszöntő cikkeket lapunk eltávozott és új szerkesztőitől.

— **Balaton.** Az eszme, melyet levelében leteget, már nem új. Székesfejérvár városának közönsége ez év július havában egy a kultuszminiszter urhoz intézett memorandumában már megpendítette, s egyttal kérte, hogy az ott létben levő Szent István szobor alapját adják oda egy Székesfejérváron állítandó szobor költségeinek fedezésére. A miniszter azonban azon okadattalossal, hogy az a pénzalap egy Budapestben a milleniumra fölláttandó Szent István szoborra kell megtagadta a város kérelmét. Maga a város pedig, sajnos nincs abban a helyzetben, hogy önére-jéből állítson a legelső magyar királynak, saját városában, Szent István király bazilikájának helyén emléket. Azóta az ügy alszik. Az országos gyűjtés pedig nem hiszük, hogy kellő eredménnyre vezetne, mert már az az alap is, mely a kultuszminiszteriumban fekszik, szintén országos gyűjtés eredménye. Véleményünk szerint csak egy kisebbszere emléket kellene Székesfejérváron létesíteni, s ehhez tökéletesen elegendő volna a kath. papság és Székesfejérvár város közönségének hozzájárulása. Tessék megkezdenni a gyűjtést, az említett helyeken, s ha vezet némi eredménnyre, mi készséggel folytatjuk s indítunk mozgalmat városunkban.

— **Dr. Irtó.** Köszönettel vettük, a mennél gyakrabban szeretnők látni jeles tudósításait a jövő évben is.

Moór. Készséggel elhiszük, hogy az illető haszontalan veszekedő íráter, s épen azért nem foglalkozunk vele.

— **Somogy-Szent-Balázs.** A kérdezett számot mi nem tudjuk; méltóztatnék az íráter kérdést intézni Póda Endre apátplébános urhoz Sopronba.

— **W. H. Alba.** Hogy ön jogosan dühög, elismerjük; de azért a Cápához címzett s beküldött versét még sem közölhetjük. Hova lennének ha minden ilyen önhöz hasonló állapotban leledző félig megremésztett Jónások lelkéből fakadó verset a nyilvánosságra hoznánk. Egyebekben vizsgálatóljék; nem ön az első és nem is az utolsó a Jónások számozatlan mennyiségében, ki az elnyeletés veszélyében forgott. — Több óvatosságot és kevesebb verset.

szónt be karácsonyra ünnepe, a kis Jézuska aján-dékaival, hogy vidám boldogságot szeressen ártatlan gyermeki sziveknek. Estére már föl-gyulnak az apró gyertyácskák a karácsonyfákon, mindenütt, nagyvárosok fényes palotáiban s a kis falvak szegényes kunyhóiban egyaránt, hogy az éji sötétbe kicsillámoló fényük hirdesse a szeretetet, mely most újjászületik a keresztények szívében. Az élet küzdelmeiben elfásult szívek meglágyulnak e napon, s a családi fészkek nyájas melege melankolikus vágyakat kelt az agg-legények lelkében is. Fehér köntösödben, vagy sárral bemoakoltan, Karácsony, te vagy a ke-reszténység legnagyobb, legfonságesebb ünnepe. Pihenjen a munka, míg magasztos óráid tartan-ak, s kívánjunk minden felebarátunknak boldog ünnepeket!

— **Főpapi adományok.** Báró Hornig Károly veszprémi püspök, mint értesülünk 100 frtot ajándékozott a veszprémi jótékony négy-letnek, az egylet szegényeinek karácsonyára. — **Vasárnap** Kolos biboros hercegprímás, a selmebányai rk. iskola újjáépítésére 500 frtot adományozott. — **Samassa** egri érsek a szülő-kultúra előmozdítására irányzott nagy-szabású adománnyal lepte meg az egrieket karácsonyi ajándék gyanánt. A szőlőszeti és borászati egylet elnökéhez e hó 17-én levelet intézett, amelyben értesíti az egyletet, hogy az Eger város határában levő elpusztult szőlő-földeknek új szőlővel való beültetése körül fá-radozó egri törzs-lakosok földművelők és kis-iparosok részére az 1896. évre ösztöndíjak álla-píttatnak meg. 15 szegényebb egri birtokosnak, kiknek egy-két holdjuk van s a megfelelő teri-letet megművelik, 400-400 gyökeres nemes oltványt ajándékoz a tavasszal. A kik egy holdat maguk iltetnek be, azok közül hatnak 100-200 frt segélyt ad. Husz munkás, kik a fás- és zöldoltvány készítésben kiütnnek, 20-20 frt jutalomban részesülnek. A végrehaj-tással a szőlőszeti és borászati egyletet bizta meg az érsek.

— **A szegény gyermekekről** nem fe-ledektek meg a nemes szívek a szeretet ünne-pén. Nekik is örvendetessé tették karácsony-napját, ellátván őket téli ruhákkal, könyvekkel és egyéb hasznos ajándékokkal. A magyar asztaltársaságon kívül még két magántársaság rendezett ily ünnepélyt, melyek értékét az emelli legjobban, hogy nincs nyilvános jellege, s a jótékony-ságot gyakorolók megelégedve a gyer-meki hála könnyeivel, nagyobb örömet találnak azok egyszerű köszönőszavaiban, mint nevük kinyomatásában. A felsővárosi r. k. ovodában kedden délután gyújtották fel a karácsonyfák gyertyáit és osztották szét az ajándékokat.

— **Eljegyzés.** Langhammer Mihály törvényszéki irnok f. hó 21-én jegyezte el Richter Rezső helybeli lakos kedves leányát, Ilonát.

— **Oltárszentelés.** A felsővárosi plébá-nia templomban Farkas Mihály tekinté-lyes felsővárosi polgár új oltárt állíttatott fel sz. Mihály főangyal tiszteletére. Ezt az új oltárt e hó 26-án a püspök ö méltósága fogja felszentelni, délelőtt 9 órakor.

— **Diákasztal a fővárosban.** A „Mensa academica“ évek óta vajudó ügye, mint lapunknak jelentik, immár a megvalósulás stádiumába ez idő szerint lépett. A nagyközönség áldozatkész adakozása, továbbá a vall- és közokt. miniszter elhatározása, melylyel a „Mensa academica“ alap-szabályait jóváhagyta, lehetővé tették, hogy a diákasztal már a jelen tanév második felében meg-nyíljon. A „Mensa academica“ azonban még sokkal kevesebb pénzalappal bír, semhogy a szükségnek megfelelőleg megszerezhesse, tanulmányait nyelneiben az inséggel küzdő egyetemi ifjúságot. Felesleges bizonyítani, mily nagy befolyással van a tanuló ifjúság szellemi és morális fejlé-désére a kellőleg biztosított anyagi existenciára. Az az ifju, ki napestig kénytelen dolgozni, hogy napi szükségleteit megszerezhesse, tanulmányait elhanyagolja s bizonyos elkévdetlenség fogja el ifju lelkét. Az ilyen ifju nem lelkesedik sem-

miért s ambíciója idő előtt kialszik. Az ilye-nekből keletkezik a szellemi proletariátus. Az „Országos ifjúsági Mensa-bizottság“ elhatározta tehát, hogy újból a nagyközönség könyörület-es szívéhez fordul s ismételten felhívja őt, hogy adományaita siessen a „Mensa academica“ jótékony intézményét abba a helyzetbe hozni, hogy annak áldásaiban minden arra méltó ifju részesülhessen.

— **Kirándulás a keletre.** A helybeli kereskedelmi akademia husvétkor nagyobb szá-bású utazást akademezt tanulóival keletre. Bejár-ják Belgrád, Szofia és Konstantinápoly neve-zetességeit s tanulmányozni fogják az ottani kereskedelmi intézményeket. A kirándulásban résztvesznek: Gróf Pestetich Bennó, tanfel-ügyelő, dr. Faludi Miksa igazgató Kunos Gyula Pék János, Schmidt Rajmund és Vértes József tanárok. Jelentkezni lehet január 5-éig. Az utazás 8-10 napig tart, s ára 80 frt.

— **A fiúmei r. kath. egyházkerület s a pécsi püspökség.** A fiúmei kath. polgárság körében mozgalom indult meg, hogy a fiúmei róm. kath. egyházkerület a zenggi püspökség-ből kikebeleztesse és magyar püspökséghez csatoltassék. A városi közgyűlés egyhangulag elhatározta dr. Gellétich Nikola indítványára, hogy a magyar vallás- és közoktatásügyi mi-niszteriumhoz, illetőleg a képviselőházhoz e te-kintetben fölterjesztést intéz. A pécsi püspökség szívesen venné, ha a fiúmeiek e kérelme figye-lembe vehető lenne.

— **Iskolalátogatás.** A kereskedelmi mi-niszterium megbízásából Fritz miniszteri kiküldött felkereste a helybeli női ipariskolát, s a tanulókhöz kérdéseket intézett. Ugy az iskola vezetése, mint a tanulóknak képzettség-e fölött meglegedésének adott kifejezést.

— **Sárbogárdi haladás.** Vettük a követ-kező szapora műsoru meghívót:

Meghívó az 1895. évi december hó 29-én a sárbo-gárdi nagyvendéglő dísztermében, az országos fő-s a megyei székváros irodalmi és művészeti öröknek közre-működésével tartandó, ténézdel egybekötött irodalmi és művészeti estélyre, melynek jóv-dalmi részben: a „Haladás“ című szépirodalmi, széptudományi és kulturpolitikai havi folyóirat megalapítására, részben pedig a sárbogárdi könyvtárak javára fog fordítani. Belpéti díj: 2 korona. Kezdeté 8 órakor. Jegyek és műsor előre váltathatók: Budapestre: Mezey Antal ur hirdetői irodájában (Giella-ter, Haas-palota. Székesfejérvárott: Reichard Mór ur gyűjtőszédjén, Nádor-utca, saját ház. Sárbogárdon: Koncz István, (Günz Armin, Tatay Béla, Braun Miksa, Deutsch Mór s Krausz Fülöp és Fia urak kereskedésében. Előadás napján: a pénztárnál.

Mint magán forrásból értesülünk, közkivá-natra hasbeszélés- és a magasabb hipnotizmus-ból is fognak előadások tartatni. Szünet közt pedig a sárbogárdi nemzeti zenekar fagygyu-gyertányt eszik, és petroleumot iszik. Gyöngéb-bek kedvéért tisztelettel megjegyezzük, hogy a „Haladás“ című szépirodalmi, széptudományi és kulturpolitikai havi folyóirat részletekben megjelenő számait Simli Mária urhölgy szer-keszti.

— **Közgyűlés a városnál.** A városház tanácstermében e hó 30-án lesz ez évben az utolsó városi közgyűlés.

— **Dunántúli hírek.** A káptalani törzs-vagyon megvizsgálására Gonthonyi Béla miniszteri titkár, Jánosik Ferenc m. szám-ellenőr és Rupp mérnök, mint a miniszterium kiküldöttéi vizsgálatot tartottak Veszprémben.

— **Öngyilkos cselédleány.** Gál Julianna 38 éves berhidai születésű Székesfejérváron szolgáló cselédleány tegnap délután Berhidán egy 7 mm. forgópisztolylyal halálátok lötte magát. Beszállították a veszprémi kórházba, hol most élet-halál közt lebeg. Szomorú tettének oka szerencsétlen szerelem volt. — **Új kir. adó-hivatal.** Vasvármegye területén Kis-Cell szék-helyi 1896. évi január 1-ével kir. adóhiva-tal állítanak fel. — **Vasut megnyitás.** A győr-ve-szprém-dombóvári helyiérdekű vasutvonali hajmáskéri állomásától Dombóvárig terjedő vonal elkészülvén, f. hó 18-án átadták a közfor-galomnak. — **A szent-Benedek-rend a szegények-nek.** A szent-Benedek-rend főapátja 120 sze-gény, györszentmártoni családnak nyújtott élelmiszert és tüzelő fát és 35 szegénysorsu fiu és lánygyermek részére gondoskodott téli

ruháról és lábbeliről. — **Orvadászok garázdál-kodása.** A tardsói erdőseben, mely az eszter-gomi primási birtokhoz tartozik, régibb idő óta egy orvadász csapat garázdálkodik. A napok-ban egy Jenei nevű erdőőr véletlenül reájuk bukkant, de a szegény rosszul járt, mert amint észrevették, rátűzeltek s arcán súlyosan meg-sebesítették. A tettesek elmenekültek, mielőtt a lövés zajára a távolabbi elősiető csendőrök felismerhették volna őket.

— **Értesítés.** Van szerencénk a n. é. közönséget értesíteni, hogy Székesfejérvár és vidéke részére képviselőtünk és gyári raktárunkat hazai mű- és damast áru gyártmányainkból *Deutsch Manó és Fia* cégnek adtuk át. A hol gyártmányaink saját árjegységünk szerint lesz-nek eladva. Kérjük nagyra-becsült rendelé-nyükkel 1896. január 1-től kezdve fentnevezett céghez fordulni. Veln Károly és Társai mű-és damast szövék, Késmárk.

— **Betöltendő anyakönyvezetői állás** Székesfejérvár szab. kir. város törvényhatósága területére rendszeresített állami anyakönyv-vezetői állásra az első pályázó Fekete László lengyeltői lakos, aki folyamodványát már be-nyújtotta a közigazgatási bizottsághoz.

Irodalom és Művészet.

— **A színházon is meglátszik karácsony** közeledte: még operette premiére-re sem jött össze teli ház. Pedig a szombaton bemutatott *Boszorkányvár* az újabb termékek közt kiváló helyet foglal el. Millőcker zenéje soha-som banális, mint a mi hazai operette-szerzőink többségé-é, hanem van benne invenció, szellem és kifejezés. Nem egyes „betétekre“ utazik, hanem hogy amugy karzatiasan fejesszen ki magam: muzsikát készít elejétől végig. Ez pe-dig öt felvonásra terjed, a melyek mindegyi-kében van megkapó részlet. Hogy az instru-mentáció kitünő, azt Millőckernél szinte sértés külön érdem gyanánt kiemelni. Zeneleg legér-tékesebb a harmadik felvonás a boszorkány-várban), melynek partitúrájából Bokor és Verő-féle zeneszerzők egész csomó operettet tudná-nak kiállítani. Bájos a II-ik felvonás triója is. A szövegben hiányzó szellemet a látványos részek kárpótolják. — Az előadás jó volt, a diszletek elég mutatósak, a rendezés kifogástal-an. A közönség tetszéssel fogadta az újdonsá-got, s azt hisszük, hogy a Boszorkányvár majd később fog zsufozt házakat látni, a mikor a publikum rájön, mily énekszámokat és zenét hallhat benne. Az előadókat általában dicséret illeti, de különösen elismeréssel vagyunk *Peteri k Agnes* iránt, ki Coraliét vervevel játszotta s a nehéz részeket megiepi bizottsággal és izléssel énekelte. *Csongori Mariska*, mint rendesen, bájosan játszott. Jó alakítást nyújtot-tak *Réthy Lina*, *Nagy Gyula*, *Mezei Andor* és *Hegyesy Gyula*. A zenekar ki-elégítően működött.

Vasárnap Rátkay „Csillaghullás“-a került színre, s a közönség megyőződött, hogy mi a visszaesés egy irónál. „Fehő Klári“ és a „Csillaghullás“ közt ugy kompozícióra, mint lélektani kidolgozásra rendkívül nagy a különbség. A szép nyelvvezetés s egyes sike-rült alakokon kívül már dicsérni valót nem lelünk e népszínműben, mely egy elbukott leány történetét játszatja le előttünk sok valószínű-lenséggel. Legsikerültebb az egész darabban a feltékenykedő Csók Ferke és felesége, a kik a „kettescsék“ nótával mindenütt tetszést és tap-sokot arnatnak. A főszerepet Csongori adta, de alakításából hiányzott a bensőség. *Lom-niczey* rokonszenvesen játszotta a férjet (Al-kony József erdész), *Hegyesy* pedig a került figurát csinált a gyakornokból. *Dajka* és *Réthy Lina* (a csók házaspár) derűt és vi-dám-ságot vittek a színpadra, s duettjüket pompásan adták elő.

Kedden szünet. lesz. Holnap délután az *Uj Honpolgárt*, este a *Telen* ez. népszínművet veszik elő. Csütörtökre *Robinson Crusoe* és a Méltóságos Csizmadia vannak kituzve.

— **Philothea.** Ez a név mindkire alkalmazható, a ki Istent igazán szereti. E nevet adta czimül szaléri szent Ferencz egy könyvének, mely utmutatás akar lenni a vallásos életre. Ismeri egész Európa e remek művet, mely megismeríti a szívet és áhitatra készíti. Legújabbban Haugg Leo plébános ültette át magyarrá, kifogástalan nyelvezettel. A csinos kötet Szatmáron Reizer János kiadásában jelent meg.

— **„Falu“.** J a k a b Ödön, a jeles költő, tizenégy népies elbeszélést bocsát közsé ezzel a címmel. Jakabról mindenki tudja, hogy igazán ismeri a magyar népet, nem úgy, mint egynémely városi író, a ki u. n. szalon-párosztokat állít az olvasó elé. Mélyen átéri a magyar népelet poézisát és úgy tudja megérzeztetni, mint kevesen kívüle. Irodalmunk amaz egészségtelen áramlatával szemben, hogy idegen írók hatása alatt egy bár magyar nevek alá rejtőző, de mégis tőlünk idegen társadalom alakjait és viszonyait festi, örömmel kell üdvözölnünk a „Falu“ e képeit, melyek a népmemzeti irány legszebb hagyományaihoz hívek és a melyeknek stílusa is igazi mintája e tösgyökeres magyarosságnak. Jakab könyvét K i m n a c h László illusztrációkkal látta el. A „Falu“-t a Lampel R. (Wodienner F. és fia) cég adta ki, ára füzve 2 frt, diszkötésben 2 frt 80 kr.

— **Énekek és Imák.** A Stampay F. főle kath. egyh. Énekek és Imák II-ik, lényegesen bővített kiadása e hó 16-én jelent meg. Terjedelme 12 iv. 180 ének és sok imák kívül a temetési latin és magyar szertartásokat tartalmazza. Ára félvászonkötésben 15 kr. egész vászon-huzattal 25 kr. Az ismeretlen s legremekesebb énekekről orgona kotta-melléklet több példányhoz ingyen esatoltatik. Ára 25 kr. Mutatvány számokért előre küldendő be megfelelő összeg bélyegeken. A házagpótló művet melegen ajánlhatjuk.

— **Akkordok.** Költemények írta: Pongrácz Béla. A név nem ismeretlen nálunk, hiszen éveken keresztül volt Fejérváron lapszerkesztő sőt maga az egész kötetben átvonuló borongós hang sem. A megtépett lelki poétának egész lényege megnyilatkozik a kötetnek eme négy sorában:

— Kédvem szerint életem világomat,
A mig e test majd semmivé lohad.
S akkor, ha van, kimentem magam:
„Oh, miért előbb nem láttalak, Uram!“

A könyv ára 2 korona. Kapható Pécssett a szerzőnél.

Közgazdaság.

A szövetkezetekről.

„Mindeneket megpróbáljatok s a mi jó, megtartsátok.“

Mielőtt bucsut vennének az évtől, ugyan kinek ne lenne még pár szava a távozózónak? ... Kinek volna lelke bucsut venni az évvel együtt és szótól is: „Emlékezés.“ S vajjon ki nem tud tanulni ez év „leczkéljé“-ből is?!

Igényeit magasan srófolva indul a társadalom és selyemben próbálja czipelni azt a terhet, mely alatt szegényruhában is roskadozva járt. Az igény nő, a fedezeti forrás apad: kapzsi kezeknek bő alkalom a markolásra. És csak óriási erő s mélyreható eszközök képesek az áramlat nyomását mérsékelni is! Csoda-e hát, ha a kisebb gazda-osztály és a nagy tömeg jó része lejtőn halad, melynek szélére üző érdekek képviselői „szives jó akarat“ — csalogatják s ha lépérből az áldozat, menthetetlenül elnyeli emberéből a neki hasznavehető, a vagyon és aztán kidobja a társadalomnak a nyűgöt, szociálistikus mérgecsigolyát.

Szomorú volna ezt általánosan elmondani. De legyen a számtalan példa megóvója a jövőnek s legyen íjesztő-képe a puritán lelkeknek és megmentője a szegény „selyem“-nek; azoknak, kik már haladnak oda, a hol a part szakad. — Az áldozatoknak már késő a tanács; de talán lesznek még sokan olyanok,

a kiket a mentőkéz még idejekorán talál. — De sok kell ám ahhoz, hogy a mentés egész vonalon keresztülvihető legyen.

„Segíts magadon, Isten is megsegít!“ Elsősorban egyesek szemét kell felnyitni a látásra s az általános küzdelemet meg kell indítani a társadalmi oktatlan fényűzés ellen, mely megássa sírját a jólétnek. Természetesen a nagy missió kezdete ismét az iskola. Az meg is teszi, a mit megtehet. De a mig az munkáját lassan végzi, módját kell ejteni oly irányba, melyek közvetlenül támogatni fogják a jobb gondolkodást, kezét nyújtának a gyengéknek s kiragadják az önzés markából azokat, kikben a jó szándék meg van helyes uton járn, de nem képesek önéreikből megmenekülni a haszonlesők karmaiból. És ez lenne a nagy teendő második fele.

Tehát: a hitelnyitás és az olcsópénz; az okosság; számítás- és takarékoságra szoktatás; az egyszerű életmód becslése és tisztelése; a józan és becsületes életmód értékelése; az összetartás és gyakori érintkezés által a mértékletes élet előnyeinek feltüntetése. Mi tehát nem „bank“ létesítéssel véltünk a bajon segíteni. Nem; mert nem a társadalmi állapotok változásáról óhajtok szólni, hanem arról, hogy miként lehet új alapot lerakni a régi építmény alá úgy, hogy az saját magát magasra nevelje és apránként, észrevétlenül lehulljon róla: régi avult salak.

Es talán nem lesz háládatlan dolog, ha egy ily intézmény nem mint eszmét, de mint működő eszket s egy évi eredményét bemutatjuk.

II.

Ezt az eszközt „Községi hitelszövetkezet“, „Önszegélyző-egylet“, „Segély-egylet“ — névvel nevezik. S jól esik elmondani, hogy istápolói, gyámolítói tagjainak.

Es most van szerencsém egy Tiszántul működő „K...“ községi hitelszövetkezetet bemutatni. Ez évben alakult; van 458 tagja 795 üzletrésszel s a „Hazai szövetkezetek központi hitelintézetének“ kötelékébe tartozik, a melynek lángelkű igazgatósága oly buzgalommal segíti megalakulni e *mentőszövetkezeteket*. 340 tagját 46.800 frt kölcsönrel segítette ki a hínárból. S oly emberek, kik más években mindig a jövő évi termésük terhére éltek s kiket a „percent“ nyomorultakká tett s az esetleges községi és megyei választások alkalmával a hitelnyújtók parancsa vezényelt, ma — nem mondom dussgazdagok, de független polgárok, kik egy kevés gabonával még a „jobb ár“-t is várhatják. — Sokan elmondhatják a következő történetet a macskáról: Megfogja az egeret s mikor már alig tud mozogni elengedi; ha életre tér, élni hagyja egy ideig s akkor újból tönkre teszi. Ez ismétlődik sokszor, míg tönkre megy a kis eger.

Nem akarok vonatkozással élni, csak annyit jelzek még, hogy olyanok, kik ezelőtt csak azért tengették életüket, hogy a „percent“-et ledolgozzák s alkalmas médiummal szolgáljanak a fenti hasonlatnál és olyanok, a kik keserűségükben máskor filléreiket sem tudták becsülni, ma egy kis tőkét is szerezték a heti 10 kros befizetéssel. — Rendhez szoknak s takarékoskodni tanulnak. És mert az erkölcsi eredményt számokkal kifejezni nem állhat módomban, csupán a megtakarított heti fizetések összegét mutatom ki 3.268 frt 40 krbán. — Kérem, hol szédnénk ma itt össze ezt az összeget „Szövetkezet“ nélkül?!

De tévedés lenne azt hinni, hogy csak eddig terjed a „Szövetkezetek“ működése. Hiszen a mint fentebb, mint célt elősorolni talán merésznek tűnhetett fel, most legyen szabad azt a „szövetkezet“ is beszélni már is többé-kevésbé elért sikereinek feltüntetni.

Ez csak kezdet! A többről beszéljen a marosvásárhelyi gyűlésen elhangzott szózat: „... Szeretném látni a messze idők távolában, a hitelszövetkezeteket, úgy, mint a község pátronusát, jóltevőjét... Szeretném

látni, mint az egyházak, iskolák, községbeli szegények, tüzoltó-egylet, dalárda stb. pártfogóját. Szeretném látni önszorgalmával épített szép házbán, hol községi olvasó-egylet, kaszinó, népkönyvtár st. beszéljen arról, hogy ez nem csak rideg pénzintézet... Szeretném látni, hogy tűz-, víz-, jégkár esetében a tagokkal jót teszen... Szeretném látni, mint egy központi motort, mely a társadalmi jótékonyaság számtalan csatornáján ellátná a községet a szeretetnek és felvilágosodásnak áldásaival. — ... De talán álmaim messze ragadnak, hiszen akkor szentegyház volna. De hát ki látott valaha Wertheim-kassza mellett imádkozni“. (Csmke Ferenc).

Ehhez már nincs mit fűzni, ezt csak óhajjal lehet kísérni. Hozzon a kis Jézus „Hitelszövetkezetet“ minden községnek; adjon mellé ezen ügyet szívénviselő kormányhatalmat!

Es legyen ez intézmény jövője oly szép, mint a mily nemes szándék vezérli a szövetkezeti eszme vezérőrfiait!

Mindeneket megpróbáljatok s a mi jó, megtartsátok!

Kunvigotai.

— **Lisztikivitelünk.** A londoni konzulátus jelentése szerint a folyó év első 11 hónapjában 200,000 angol másszával emelkedett a magyar liszt bevitelle Angolországba, úgy hogy e 11 hónapjában összesen 1.18 millió angol mázsa lisztet vittünk ki Angliába, több mint 7 és fél millió forint értékben. Ez a kedvező statisztika kellemetlenül érinti a kartellmalomokat, különösen azért, mert épen most, az üzemredukció dolgában folyó tárgyalások közepette jelent meg s a legtökéletesebben meghazudtolja az ő állításait. A kartellmalom ugyanis azt hangoztatták, hogy az üzemredukció kikérikülhetetlen, mert a lisztikivitel hanyatlás és a liszt értékesítése majdnem lehetetlenné válik. A londoni konzulátus statisztikája egyenesen meghazudtolja ezt az állítást s a kellő értékére devalválja a kartellnek többi kifogásait is.

— A sertésvész ismét kiütött Kőbányán. A beteg állatok Bácsmegeyéből kerültek oda, s több darab elhullott. A szükséges óvintézkedéseket megtették.

Herbabny phosphorsavas

Mész-Vas-Szirupja.

Ezen 26 év óta jó eredménnyel alkalmazott **mell-szörp nyáldoldólag, köhögéscsillapítólag és izadtság-oszökkentőlag** hat, valamint az **étvágyat, emésztést és táplálkozást elősegítve, a testet erősíti.** A szirupban levő vas könnyen asszimilálható természeténél fogva a **vérvérvadásra, oldékony phosphormész-szó tartalma által pedig különösen a osontképződésre** fontos.

1 üveg ára 1 frt 25 kr. postán csomagolással 20 krral drágább.

Figyelemtetés! Intünk mindenkit az ugyanily vagy hasonló névalatt fölmerült, de a mi eredeti készítményünk től úgy **összetételre, mint hatásra különböző utánaátoktól,** s ezért mindig kizárólag a Herbabny-féle Mész-Vas-Szörp kérendő. **Ügyelni kell továbbá, hogy a mellékelt és bejegyzett védjegy minden üvegen rajta legyen, és senki olcsóbb árúért, vagy más ürgy alatt ne engedje rávételei magát utánaatok vásárlására!**

BÉCS,
gyógyszertár „zur Barmherzigkeit“
VII/L. Kaiserstrasse 75. u. 75.
Azonkívül kapható a legtöbb gyógytárban.

Dr. Huszár Adolf

FOGORVOS.

Székesfejérvárott, iskola-utca saját háza.

Foghuzás, plombálás és műfogak a legujabb vivmányok alapján.**RENDEL 8-6**

Állandóan Székesfehérvárott.

332—95. közj. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírott kir. közjegyző részéről ezenel közhirre tétetik, hogy néh. Dr. Ziemianszky János orvos hagyatékához tartozó, a leltár 5—126. tétel számok alatt felvett butor, ruhaneműek és különféle házi ingóságok készpénz lefizetése mellett folyó évi **december hó 30-án délelőtt 9 órakor** örökhagyó v. lakásán (Széchényi-utca 157. sz.) nyilvános árverésen eladatni fognak.

Székesfejérvárott, 1895. decz. 18-án.

Gánóczy Flóris, kir. közjegyző.

Hirdetések felvételnek

a

kiadóhivatalban

Szent-István-tér 1. sz.

Megjelent, és mindenütt kapható**A****„Székesfejérvári Naptár“****az 1896. évre.****Kalauz a megye- és város közönsége részére.****Ára 40 kr.****A közelgő ujév alkalmából!***** * A legdivatosabb és legszebb névjegyek * ***

most érkezett legujabb betűkkel nyomva,

kaphatók: Számmer Imre könyvnyomdájában.

Schubert és Schlésinger

áruháza

SZÉKES-FEJÉRVÁROTT

alapított 1853.

Saját műterem női toilettek elkészítésére és menyasszonyi kelengyékre.

Legnagyobb kényelemmel elátott külön confection és próba-terem.

Nagy karácsonyi occasio eladás.

Tényleg mélyen leszállított áron, hogy a n. é. közönségnek alkalma nyíljon elismert jó minőségű áruikat — bámulatos — olcsó áron beszerezhetni,

Cheviott kelmék duplaszéles	28 kr.	Foulard selymek legjobb mintákban	45 kr.
Sima kamgarn-kelemek duplaszéles	30 kr.	Chinai pongis selymek remek választ.	55 kr.
Női posztó minden színben 140 cm.	45 kr.	Szines brocat selymek	95 kr.
Angol ujdonságok	58 kr.	Fekete brocat selymek	110 kr.

Egy teljes ruha jó minőségű cheviott kelméből az összes bélésekkel és diszszel együtt **2.75**

Egy teljes jó mosó parchet-ruha a legszebb minták és színekben **1.50**

Néhány ezer méter divatkelme és brocat selyem maradék minden áron.

Téli jaquet jó béléssel 5.50
Téli jaquet selyem béléssel 7.50

Caracül gallérok bámulatos olcsó áron.

Ugy ár, mint választék tekintetében árucikkeink minden versenyt fölülmulnak.

—||| Az összes cikkek ez évi idényről. |||—

Vidéki rendelések különös figyelembe részesülnek.

Vidékre mintákkal és képes árjegyzékkel készséggel szolgálunk.